

„H?si tetteinket hirdeti a ponyva”

2023 november 15. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Ha meg sem írjuk, amit meg kellene írnunk, akkor a magyar irodalom is jobblétre szenderül

Nincs elgondolkodtatóbb, mint írók levelezését olvasgatni (nem irigylem a kötetek szerkeszt?it, sziszifuszi munka kiböngészni, értelmezni, összegy?jteni, rendszerezni hosszú-hosszú esztend?k papírra rótt eszmecseréjét). Persze

azokról az írókról, akik dacból, érdekb?l vagy lustaságból hallgatást fogadtak, kevesebbet tudunk. Csakhogy akadnak szívesen mesél?, levelezésükben is termékeny szerz?k, akik az égvilágon mindenr?l tudósítják barátaikat. Megtudhatjuk, kinek fáj a lába a családban, milyen pletykák keringenek az írószövetségben, melyik író éppen mivel vádolja a másikat. Arról beszélni is felesleges, hogy érzékeny szerkezetek lévén íróink nagy része folyamatosan panaszkodik, kérlel, megsért?dik. Irodalmi levelezésünk értékelhetetlen volna szúrós megjegyzések, odavetett jelz?k, bosszúszomjas nekibuzdulások nélkül. A magyar író már csak olyasféle, mint bárki az országban – mégis illik olykor oldalba döfni a másikat, ha elült a csatazaj, és már éppen elringatnánk magunkban illúziónkat, hogy örök béke mégiscsak létezik.

Másképp áll azonban a helyzet, ha a feladatokról, munkáról tudósítják egymást.

Olyan irodalmi nagyságok, mint Kodolányi János és Szabó L?rinc például, csak egészen mellékesen, odavetve jelzik, éppen mit írnak, milyen terveket kovácsolnak. Miközben a sajátos, süket csendb?l, ami az alkotó saját tulajdona, és csak a s?r? írógépkopogás szakítja meg olykor, rendszerint világszínvonalú próza és líra pattan ki. Más körülmények azonban a legkevésbé sem izgatják az írót.

Mert éhezhet és fázhat, ott állhat egy fillér nélkül, villany híján pedig csak napfénynél dolgozhat, aki az irodalommal járja násztáncát, a szellemi létet választja a fizikai helyett. Ennél nagyobb áldozatra ember aligha képes. De hogy a hajdani levelezés óta eltelt hetvenöt évben már minden elenyészett az id?ben, csak a m?vek maradtak meg, egyúttal bizonyságát adja annak, hogy szellemi örökségünk a legmaradandóbb emlékünk.

Manapság éppen az a gond, hogy nemigen hagyunk nyomot magunk után. Megértem, hogy változó korban élünk, hogy életünkre rátelepedett a világháló, a mobil, s hogy kivesz?ben az újság és a könyv. Még azt is elfogadom, hogy nem értesüléseket csipegetünk, mint a történelmi ember, hanem igyekszünk kiásni magunkat az információs dzsungelb?l. Mindent megértek.

Csakhogy a 2000 és a 2023 közötti nagy m?vek nem jöttek létre, nem látszanak, nem értek el hozzánk – nemcsak az irodalomban, de a képz?m?vészetben, filmben, zenében, egyetlen m?vészeti ágban sem.

Mondhatjuk persze, hogy jeles, ismeretlen alkotók munkálkodnak, s?t a nagy klasszikusok is köztünk élnek – csakhogy ez nem igaz. Ha csak irodalmi kérdésekre szorítjuk vizsgálódásainkat, két körülményt rögtön megállapíthatunk. Az egyik, hogy a világ teljességét, m?ködését, életünk f? erkölcsi irányait, hazánk és népünk helyzetét, életünk, halálunk problematikáját megvilágosító prózát és verset valamennyien a régmúltból merítünk magunknak. Nem megbántva kortársainkat: tényleg elhiszi bárki, hogy – csak költészetr?l szólván – Weöres Sándor, Szabó L?rinc, Nagy László, valamint úgy háromtucatnyi hajdani magyar világnagyság mellett mi, maiak új eszméket, gondolatokat, stílust kapcsolunk be irodalmunkba? Hogy egyáltalán csak megvillannak új színek, s hogy az Édes Anna vagy az Iskola a határon után nemzedékekkel egyáltalán létezik a magyar regény?

Ha ért?n, figyelmesen körülnézünk egy könyvesboltban, jobbára tömeggyáros celebek kiadványait találjuk kortárs irodalom címszó alatt. Esetleg elkopott, kiégett önismétl?ket, valamint belterjes modorosságokat okádókat, akiknek nem értékük, hanem szégyenük, hogy alig lehet elolvasni ?ket. Vagy tehetséges fiatalokat, akik óhatatlanul másolnak, utánoznak, plagizálnak, de legalábbis képtelenek szabadulni privát eszményeikt?l, amelyek iránya mindig irodalmi példaképekre mutat.

Mindezen csakis az csodálkozhat, aki még nem tudja: irodalmi közvélemény Magyarországon ma már nem létezik. Amit annak nevezünk, szövetségi, egyesületi felbuzdulás, néhány száz ember belügye, akiket pusztán az f?z össze, hogy mindannyian írásból élnek. Esetleg olvasóké, akik rossz könyveket választanak, és eseménnyé emelik azt, amit valójában el kellene rejteniük. Egymásra reflektáló, az örökkévalósággal parolázó, nagy m?veket kibocsátó írók ma nem élnek közöttünk. A sok információ között elveszett a gyermek, maga a magyar irodalom.

Megvigasztalhatjuk magunkat, hogy a munka talán mégis halad, remek új dolgok születnek, a kérdés csak az, hogy ha majd száz esztend? múltán feltérképezik az új évezred els? néhány évtizedét, amikor szellemi üzeneteket igyekeznek kibányászni, egyáltalán meg akarják érteni, hogyan éltünk, mit gondoltunk, vajon miféle muníciót kaparnak össze utánunk. Félek, hogy az összkép nem pusztán lesújtó, de kiábrándító lesz.

Semmit nem hoztunk létre, nem teremtettünk, jobbára csak panaszkodtunk. Elmerültünk nyakig a politikában, a hatalmi er?központokban pedig nem a magyar kultúra felvirágzására fordítják er?forrásaikat. Az úgynevezett civil

szféra pedig örökké éhes és elégedetlen, ahogyan – igaz, akkor még nem így hívták – mindig is az volt a magyar szellemtörténetben.

Ebb?l a frigyb?l nem születhet utód, merthogy a nászt el sem hálták. A nagy alkotó, az örök névjegy, az él? szöveg, a megváltó gondolat nem érkezett meg közénk. Mi majd Vámos Miklós összes m?vét kínáljuk aranytálcán a jöv? nemzedékeinek, onnan a tescós „irodalmi részlegb?l”, tíz méterre a sárgarépától és a zellert?l. Mert csak erre voltunk képesek.

Valójában meg kellene írni, amit meg tudunk írni. Ennyire egyszer? a képlet. Írók, újságírók, költ?k, publicisták egész hada tölti el az életét tökéletes haszontalanságokkal. Ott élnek a Facebookon, mintha az életünk függne attól, hányan, kik és mikor lájkolják a hülyeségeiket és értelmesebb gondolataikat. Ez a fajta jelenlét teljességgel terméketlen szellemi szempontból. Semmi sem születik, nem marad meg, nem adatik tovább – hiszen semmi nem is jött létre.

Ha nem vagyunk képesek összeszedni gondolatainkat, és megírni, megörökíteni, hátrahagyni, amit éreztünk, ami megtörtént velünk vagy amit szerettünk volna, nincs jogunk belépni a magyar irodalom nagy csarnokába. Akkor a mi korosztályunkról csak félinformációk, hazugságok, egyoldalú magyarázatok maradnak meg.

Ha nem tudunk felemelkedni nagyjainkhoz, nem levelezünk egymással, nem segítjük a másikat, nem teremtünk irodalmi közvéleményt, ha nincsenek nagy hatású szerz?ink, nem újítunk meg m?fajokat, és – ismétlem – tulajdonképpen meg sem írjuk, amit meg kellene írnunk, akkor elveszítettük magunkat. Vagy azt gondoljuk, szellemi bomlás, önfeladás nem is létezik? Utánunk sokszor csak az irónia marad… Arany Jánost kellene olvasnunk, A nagyidai cigányokat:

H?si tetteinket hirdeti a ponyva, / Írják krónikába, kalendáriomba; / Lesz ember, ki egész könyvet is ír rólunk, / S a világ bámulja, mily vitézek voltunk.

Borítókép: Illusztráció (Fotó: Kelet-Magyarország/Sipeki Péter)

www.magyarnemzet.hu

Ajánló